

Zkušenosti a vnímání antisemitismu Druhý průzkum týkající se diskriminace a zločinů z nenávisti proti Židům v EU

Shrnutí

Článek 21 Listiny základních práv Evropské unie definuje zákaz jakékoli diskriminace, včetně diskriminace založené na rase, etnickém nebo sociálním původu, náboženském vyznání nebo přesvědčení, politických názorech či jakýchkoli jiných názorech.

Když jste naposledy procházeli kolem některé z mnoha krásných synagog v Evropě, nestáli u jejího vchodu těžce ozbrojení policisté? Asi to nebyl moc příjemný pohled. Ale dnes, více než 70 let po holocaustu, je, bohužel, příliš známý. Ochranu nepotřebují jen synagogy – v nespočetných židovských komunitních centrech a školách byla také zavedena speciální bezpečnostní opatření. Židé se též setkávají s nenávisťnými komentáři na internetu, v médiích a v politice, musí vydržet nepřátelské pohledy a projevy ve svém okolí, poškozují je graffiti a jiné formy vandalismu a čelí diskriminaci v sociálních prostředích, ve škole nebo v práci.

„Antisemitismus v Německu je dnes stejný jako před 30 lety. V posledních 12 letech už antisemitismus v Německu není tabu, a tak se vyskytuje častěji – v ústní nebo fyzické formě, na německých ulicích i v sociálních médiích.“ (žena, věk 60–69 let, Německo)

Evropská unie (EU) a její členské státy jsou ze zákona povinny učinit vše, co je v jejich silách, aby účinně bojovaly proti antisemitismu a chránily důstojnost židovského lidu. Přesto se Židé v celé EU nadále setkávají s antisemitismem v podobě vandalismu, urážek, hrozeb, útoků, a dokonce i vražd.

Přetrvávání a obecné rozšíření antisemitismu brání lidem, aby si otevřeně žili své židovské životy beze

strachu o svoji bezpečnost a své blaho, jak ukázaly rozsáhlé průzkumy Agentury Evropské unie pro základní práva (FRA), které byly provedeny v letech 2012 a 2018 a které se týkaly diskriminace a zločinů z nenávisti proti Židům v EU.

„Věci se teď mají asi tak, aspoň já to tak vidím, že ‚Žid‘ je v Kodani často používané sprosté slovo. Jako Židovka, která vyrostla v Dánsku, jsem raději nikdy nedávala lidem najevo, kdo jsem.“ (žena, věk 20–24 let, Dánsko)

Nelze vyčíslit, jak může být taková každodenní realita zničující. Ale šokující statistika vysílá jasnou zprávu: v posledních pěti letech ve 12 členských státech EU, kde Židé žijí po staletí, více než jedna třetina z nich říká, že uvažovala o emigraci proto, že jako Židé se zde již necítí bezpečně.

Boj proti antisemitismu musí být podložen rozsáhlými a spolehlivými údaji, které dokážou ukázat, do jaké míry splňují členské státy EU své povinnosti vyplývající z práva EU v tomto ohledu, zejména z rámcového rozhodnutí o rasismu a xenofobii, směrnice o rasové rovnosti a směrnice o rovnosti v zaměstnání. Takové údaje jsou však zřídka k dispozici, jak ukazují důkazy shromažďované každoročně FRA.¹ V důsledku toho může EU i její členské státy často přijímat rozhodnutí pro boj proti antisemitismu pouze na základě nesourodých důkazů. Údaje a zjištění z průzkumu FRA řeší tento nedostatek tím, že předkládají informace o zkušenostech s antisemitismem, které mají lidé v EU, již sami sebe identifikují jako Židy.

¹ FRA (2018), *Antisemitism: Overview of data available in the European Union 2007–2017*, Lucemburk, Úřad pro publikace Evropské unie (Úřad pro publikace).

Dne 6. prosince 2018 vyslaly vlády členských států EU jasnou zprávu přijetím prohlášení Rady o boji proti antisemitismu a vytvoření společného bezpečnostního přístupu k lepší ochraně židovských komunit a institucí v Evropě. Rada bere na vědomí, že antisemitská nenávist zůstává rozšířená, jak potvrzují zjištění průzkumu FRA z roku 2018, a vyzývá členské státy EU, aby přijaly opatření k potírání antisemitismu a ke zlepšení bezpečnosti židovských komunit.

Tento přehled shrnuje hlavní zjištění druhého průzkumu FRA o zkušenostech Židů se zločiny

z nenávisti, s diskriminací a antisemitismem v Evropské unii – největšího průzkumu zaměřeného na Židy, který kdy byl proveden na celém světě. Průzkum zahrnoval 12 členských států EU a v nich téměř 16 500 osob, které samy sebe identifikují jako Židy. Výsledky nutí k zamyšlení a zdůrazňují, že antisemitismus je v EU všudypřítomný – a v mnoha ohledech se stává znepokojivě „normálním“.

„V práci a v médiích i v sociálních médiích je antisemitismus každodenní a běžný.“ (žena, věk 40–44 let, Francie)

Klíčová zjištění průzkumu a stanoviska FRA

Na základě zjištění z průzkumu vypracovala FRA následující stanoviska na podporu politik EU a vnitrostátních tvůrců politik při přípravě a provádění opatření k předcházení antisemitismu a boji proti němu. Tato stanoviska doplňují stanoviska, která FRA

formulovala ve své zprávě o prvním průzkumu týkajícím se diskriminace a zločinů z nenávisti proti Židům v EU, jež byla zveřejněna v roce 2013. Kvůli pokračujícímu rozšíření antisemitismu zůstávají stanoviska vyjádřená v roce 2013 v platnosti i v roce 2018.

Antisemitismus je všudypřítomný v každodenním životě

KLÍČOVÁ ZJIŠTĚNÍ

- Velká většina respondentů (85 %) považuje antisemitismus a rasismus za nejnaléhavější problémy v členských státech EU, které byly zahrnuty do průzkumu.
- Velká většina respondentů (89 %) se domnívá, že v posledních pěti letech se v zemi, v níž žijí, antisemitismus zintenzivnil.
- Většina respondentů (72 %) vyjadřuje znepokojení nad zvyšující se nesnášenlivostí vůči muslimům.
- Velká většina respondentů (89 %) považuje antisemitismus prezentovaný on-line jako problém v zemi, v níž žijí.
- Velká většina respondentů (88 %) se domnívá, že antisemitismus na internetu se za posledních pět let zintenzivnil, většina z nich říká, že se zintenzivnil „hodně“.
- Většina dotazovaných respondentů tvrdí, že jsou pravidelně vystavováni negativním výrokům o Židech. Velká většina respondentů ze všech zemí zahrnutých do průzkumu (80 %) identifikuje internet jako nejběžnější fórum pro negativní výroky.

Z výsledků průzkumu vyplývá, že antisemitismus proniká do veřejné sféry, reprodukuje a posiluje negativní stereotypizace Židů. Jednoduše, když je člověk Žid, zvyšuje se pravděpodobnost, že bude čelit trvalému proudu napadání v různých formách, ať už jde kamkoliv, čte cokoli, nebo mluví s kým-koliv. Srovnání průzkumů z let 2012 a 2018 ukazuje, že zesiluje vnímání respondentů, že antisemitismus je v zemi, ve které žijí, na vzestupu.

„Antisemitismus a rasismus jsou jako vídeňský řízek. Jsou součástí rakouského kulturního dědictví, stejně jako xenofobie a my prostě ‚jsme jiní‘. Není potřeba proti nim bojovat, stačí potlačovat následky.“ (muž, věk 50–54 let, Rakousko)

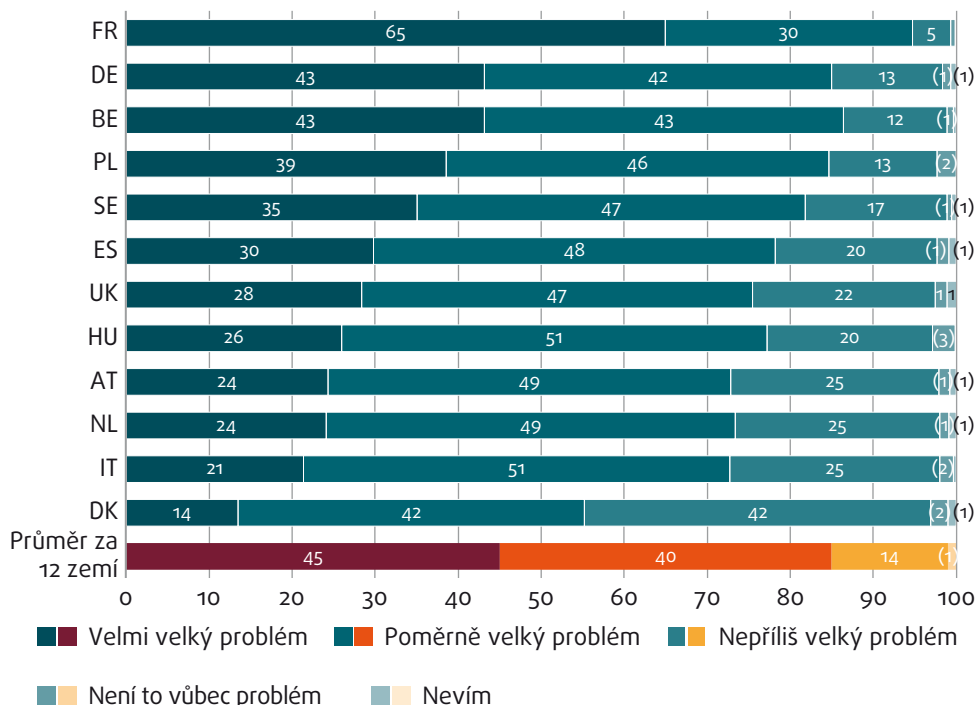
Celkově přibližně devět z 10 (89 %) respondentů v průzkumu z roku 2018 vyjádřilo pocit, že se antisemitismus v jejich zemi zintenzivnil během pěti let před průzkumem; více než osm z 10 (85 %) ho považuje za vážný problém. Respondenti mají tendenci považovat antisemitismus za největší sociální či politický problém tam, kde žijí. Posuzují antisemitismus

jako nejproblematičtější na internetu a na sociálních médiích (89 %), následují veřejné prostory (73 %), média (71 %) a politický život (70 %). Mezi nejčastější antisemitské výroky, se kterými se setkávají – a pravidelně – patří, že „Izraelci se k Palestincům chovají jako nacisté“ (51 %), že „Židé mají příliš velkou moc“ (43 %) a že „Židé využívají to, že byli obětí holocaustu, pro své vlastní účely“ (35 %). Respondenti se nejčastěji setkávají s těmito tvrzeními na internetu (80 %), dále v jiných médiích než na internetu (56 %) a v rámci politických akcí (48 %).

„Zdá se, že Nizozemsko už je antisemitismem unaveno. Zdá se, že je to téma, které je trivializováno, a také v sociálních médiích je považováno za poměrně normální. [...] Velmi znepokojující!“ (žena, věk 35–39 let, Nizozemsko)

„Myslím, že dříve Švédsko vůbec nebylo antisemitské, ale to se změnilo, a proto je tak těžké. Dříve jsem se vůbec nebála říkat, že jsem Židovka; a moje děti to dokonce považovaly za zajímavé, když byly v pubertě a chtěly se odlišit. V dnešní době nerada mluvím o svém původu. Mám obavy z budoucnosti.“ (žena, věk 70–79 let, Švédsko)

Obrázek 1: Antisemitismus je dnes považován za problém v dané zemi, podle členských států EU (%)^{a,b,c,d}

Poznámky: ^a Ze všech respondentů (n = 16 395); výsledky za státy nejsou váženy, průměr za 12 zemí vážen je; setříděno podle „velmi velký problém“.
^b Otázka: Boz. Podle vašeho názoru, jak velký je dnes následující problém (pokud vůbec) v [ZEMĚ]? Odpověď: D. Antisemitismus.
^c Některé úseky netvoří dohromady 100 %; to je způsobeno zaokrouhlováním čísel.
^d Výsledky založené na nízkém počtu odpovědí jsou statisticky méně spolehlivé. Proto jsou výsledky založené na 20 až 49 nevážených zjištěních v celkovém součtu za skupinu nebo založené na buňkách s méně než 20 neváženými odpověďmi uvedeny v závorkách. Výsledky založené na méně než 20 nevážených zjištěních v celkovém součtu za skupinu nejsou zveřejněny.

Zdroj: FRA, 2018

V této souvislosti je povzbudivé, že Evropský parlament přijal v červnu roku 2017 usnesení o boji proti antisemitismu, které vyzývá k většímu úsilí na místní, vnitrostátní i evropské úrovni. Vychází z řady iniciativ Evropské komise na úrovni EU i celosvětově.² Mezi ně patří jmenování koordinátora pro boj proti antisemitismu v prosinci 2015; v roce 2016 založení skupiny na vysoké úrovni EU pro boj proti rasismu, xenofobii a jiným formám nesnášenlivosti, která vytvořila politické pokyny pro zlepšení reakce na zločiny z nenávisti a nenávistné verbální projevy včetně antisemitských trestných činů a nenávistných projevů; dohoda s IT společnostmi na kodexu chování proti nezákonným nenávistným projevům on-line v květnu 2016.

² V roce 2016 EU společně s Kanadou, USA a Izraelem zorganizovala první fórum OSN na vysoké úrovni o globálním antisemitismu, kterým dále podpořila snahu EU v boji proti antisemitismu na celém světě.

„V Maďarsku neexistuje žádný antisemitismus, bez ohledu na to, jaký obraz této země se někdo snaží vytvořit. Jsou zde určité historické rány, ty se ale krásně hojí.“ (muž, věk 20–24 let, Maďarsko)

Některé členské státy reagovaly jmenováním koordinátorů pro boj proti antisemitismu, zatímco jiné přijaly nebo schválily právně nezávaznou, pracovní definici antisemitismu³ odsouhlasenou v květnu roku 2016 Mezinárodní aliancí pro připomínání holocaustu (IHRA) a vítanou Komisí jako užitečná iniciativa zaměřená na prevenci antisemitismu a boj proti němu. Odkaz na definici IHRA je k dispozici na stránkách Komise.⁴

³ Viz internetové stránky Mezinárodní aliance pro připomínání holocaustu.

⁴ Viz internetové stránky Komise k boji proti antisemitismu.

Některé členské státy však dosud plně a řádně neprovedly rámcové rozhodnutí o rasismu a xenofobii (2008/913/SVV) do vnitrostátních právních předpisů. Toto rámcové rozhodnutí vymezuje společný přístup k trestnímu právu v celoevropském měřítku s cílem bojovat proti závažným projevům rasismu nebo xenofobie, a tedy i antisemitismu, a to i v případech, kdy je chování spácháno prostřednictvím informačního systému (článek 9). Vymýcení antisemitismu z veřejné sféry vyžaduje vytrvalé a rozhodné kroky k potlačení přetrvávající negativní stereotypizace Židů, včetně on-line případů.

Stanovisko FRA č. 1

Členské státy by měly usnadnit začlenění opatření zaměřených na prevenci antisemitismu do příslušných vnitrostátních strategií a akčních plánů. Opatření vyvinutá k předcházení antisemitismu by měla zahrnovat specifické zaměření na zvyšování povědomí, včetně důrazu na vzdělávání v oblasti holokaustu. Členské státy by měly rovněž zajistit, aby byla účinnost vyvíjených opatření systematicky vyhodnocována. Národní koordinátoři pro boj proti antisemitismu, stejně jako široká škála sociálních partnerů, organizací občanské společnosti a komunitních skupin – včetně těch, které nejsou židovské – by měli být úzce zapojeni do vytváření preventivních opatření i do vyhodnocování jejich účinnosti.

Všudypřítomný antisemitismus narušuje u Židů pocit bezpečí

KLÍČOVÁ ZJIŠTĚNÍ

- Téměř polovina (47 %) všech respondentů se obává, že se v příštích 12 měsících stane obětí antisemitské slovní urážky nebo obtěžování, zatímco více než třetina (40 %) se obává, že bude ve stejném období napadena fyzicky.
- Jedna třetina (34 %) všech respondentů uvedla, že se alespoň příležitostně vyhýbají návštěvě židovských akcí nebo míst, protože jako Židé by se necítili bezpečně přímo tam nebo na cestě. Více než třetina všech respondentů (38 %) se alespoň někdy vyhýbá určitým místům ve svém okolí, protože se tam jako Židé necítí bezpečně.
- Ve 12 členských státech EU, kde se průzkum prováděl, polovina respondentů (49 %) alespoň někdy má na sobě, nosí nebo vystavuje předměty, které by je mohly identifikovat jako Židy. Z těch respondentů, kteří alespoň někdy mají na sobě, nosí nebo vystavují takové předměty, se více než dvě třetiny (71 %) tomu alespoň občas vyhýbají.
- Více než třetina (38 %) všech respondentů uvažovala v posledních pěti letech o emigraci, protože jako Židé se necítili bezpečně v zemi, kde žijí.
- Většina respondentů (70 %) se domnívá, že snaha jejich národních vlád bojovat proti antisemitismu není účinná. Přitom polovina respondentů (54 %) pozitivně hodnotí úsilí svých národních vlád o zajištění bezpečnostních potřeb židovských komunit – ale úroveň spokojenosti s takovým úsilím se mezi zeměmi značně liší.

„Nemám strach, když jdu ven na ulici, protože mezuzu mám uvnitř domu a nikdo ji zvenku nevidí. Uvidí ji jen ten, kdo přijde ke mně do bytu. Měla bych obavu dát si mezuzu někam ven.“ (žena, věk 30–34 let, Španělsko)

Z výsledků průzkumu vyplývá, že mnozí Židé v celé EU nemohou žít bez starostí o vlastní bezpečnost a bezpečnost členů své rodiny a dalších blízkých osob. Důvodem je riziko, že se stanou terčem antisemitského obtěžování a útoků. Pocit nejistoty mezi Židy vedl některé z nich k tomu, aby uvažovali o emigraci. Srovnání zjištění z průzkumů z let 2012 a 2018

ukazuje podobnou úroveň zkušeností s antisemitským obtěžováním a násilím mezi Židy v EU. Závěry také ukazují podobnou míru obav mezi respondenty, že se oni sami nebo jejich rodinní příslušníci a další jim blízké osoby stanou cílem antisemitského obtěžování nebo násilí.

„Mám opravdu obavy o bezpečnost svého dítěte, které chodí do židovské školy. Každý den si říkám, jestli bych ho neměla posílat do školy někam jinam.“ (žena, věk 30–34 let, Belgie)

„Velmi se bojím o budoucnost svých dětí, protože ‚Žid‘ je v naší čtvrti nadávka a lidé tak moc nenávidí Židy, že život pro ně neznámá nic. Máme strach, že naše děti budou cílem nějakého útoku.“ (muž, věk 45–49 let, Dánsko)

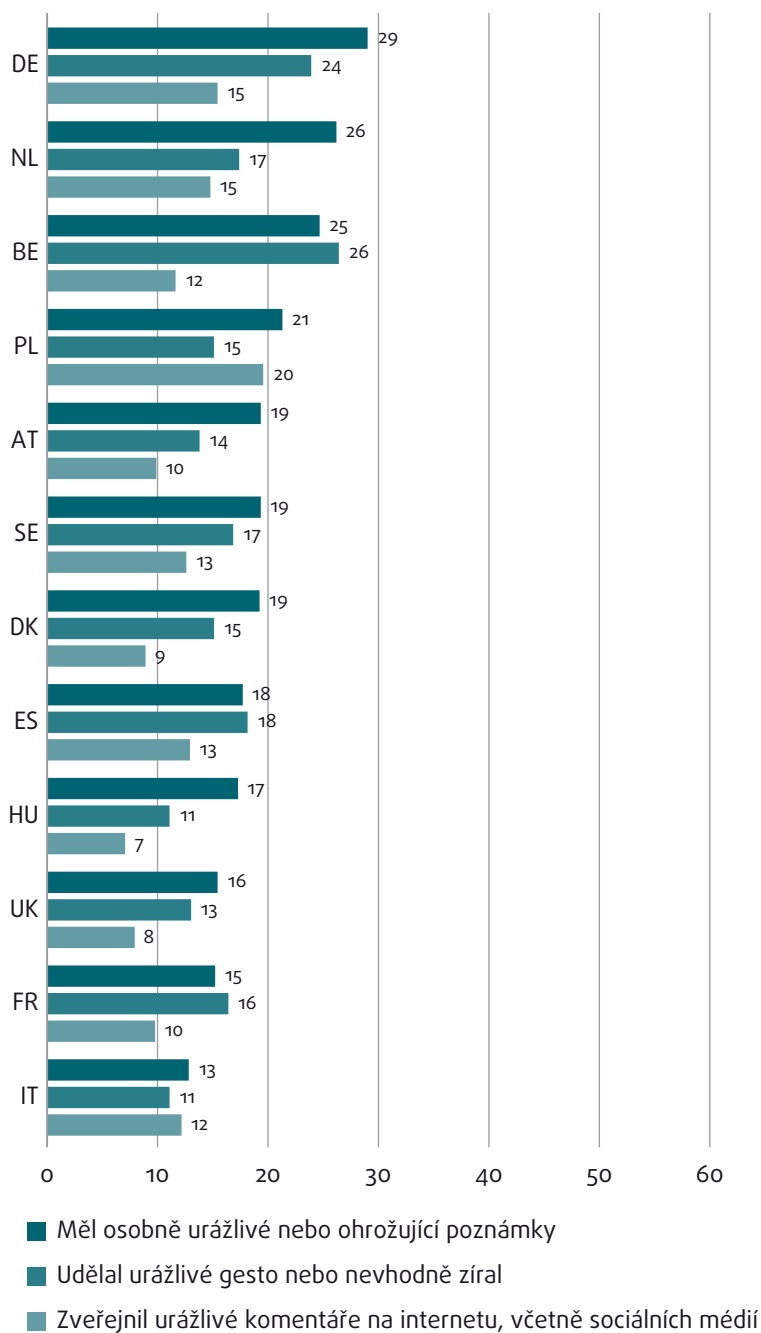
Z výsledků průzkumu z roku 2018 vyplývá, že stovky respondentů osobně zažily antisemitský fyzický útok v průběhu 12 měsíců před průzkumem. Více než jeden ze čtyř (28 %) respondentů zažil antisemitské obtěžování alespoň jednou během tohoto období. Ti, kdo na veřejnosti mají na sobě, nosí nebo vystavují předměty, podle kterých mohou být identifikováni jako Židé, jsou vystaveni antisemitskému obtěžování více (37 %) než ti, kdo tak nečiní (21 %).

„Slyšel jsem o mnoha incidentech a mám obavy o sebe a svoji rodinu. Často jsme nervózní v synagoze nebo na některých židovských akcích, bojíme se, co by se mohlo stát. Nicméně moje osobní zkušenost, když nosím jarmulku, je velmi dobrá. Současně se však necítím úplně klidně v místech, kde je méně Židů (takže skoro všude).“ (muž, věk 55–59 let, Spojené království)

„Všimla jsem si, že židovský lid v mé generaci (včetně mě) prožívá silný nárůst pocitu nejistoty a že jako Židé nejsme v Nizozemsku vítáni/akceptováni.“ (žena, věk 30–34 let, Nizozemsko)

Obrázek 2: Zkušenosti s antisemitským obtěžováním (tři nejrozšířenější formy se objevily jednou nebo vícekrát) za posledních 12 měsíců, podle členských států EU (%)^{a,b}

Poznámky: ^a Ze všech respondentů (n = 16 395); výsledky za státy nejsou váženy.

^b Otázky: C03. Za POSLEDNÍCH 12 MĚSÍCŮ v [ZEMĚ], někdo:

- měl na vás osobně urážlivé nebo ohrožující poznámky,
  - udělal na vás urážlivé gesto nebo na vás nevhodně zíral,
  - zveřejnil o vás urážlivé komentáře na internetu, včetně sociálních médií?
- C04a. Stalo se to, PROTOŽE jste Žid/Židovka?

Zdroj: FRA, 2018

„V Německu spíš zažijete antisemitismus, když se otevřeně projevujete.“ (žena, věk 30–34 let, Německo)

Jeden z pěti (20 %) respondentů zná rodinné příslušníky nebo jiné blízké osoby, kteří byli verbálně uráženi, obtěžováni nebo fyzicky napadeni. Téměř polovina respondentů se obávala, že bude vystavena antisemitské slovní urážce nebo obtěžování (47 %) a čtyři z 10 se obávali antisemitského fyzického útoku (40 %).

„Nikdo z mých přátel v místě, kde bydlím, ani nikdo v práci neví, že jsem Židovka. Naše děti nevědí o mém židovském původu, protože mě děsí, že by se o tom mohly zmínit ve škole. Už nechodím do synagogy, protože mi to nestojí za to, abych se stala cílem něčeho nedobrého. Nejlepší věc byla, když jsem se vdala, protože teď mám příjmení ‚Svensson‘.“ (žena, věk 40–44 let, Švédsko)

Jeden ze tří (34 %) respondentů se vyhýbá návštěvám židovských akcí nebo míst, protože se necítí bezpečně jako Žid, když je přímo tam nebo na cestě. Více než třetina (38 %) uvažovala o emigraci v posledních pěti letech před průzkumem, protože se necítily bezpečně jako Židé v zemi, kde žijí.

„Když chcete jít na židovskou akci, bez ohledu na to, jak malá je, musíte se vždy zaregistrovat a teprve pak vám řeknou, kde se koná. To se pak necítíte bezpečně, když máte jít někam, kde se sejde hodně Židů.“ (žena, věk 55–59 let, Nizozemsko)

„Nikdy nenesím žádné židovské symboly na veřejnosti a vždycky se ohlížím, když se účastním nějaké židovské akce. [...] Chci si jen v klidu žít a moci praktikovat svoji víru.“ (žena, věk 40–44 let, Švédsko)

Přitom polovina respondentů (54 %) pozitivně hodnotí úsilí svých národních vlád o zajištění

bezpečnostních potřeb židovských komunit. Ale sedm z 10 (70 %) se domnívá, že vláda v jejich zemi nebojuje proti antisemitismu účinně.

Trvalé setkávání s antisemitismem výrazně omezuje to, jak si lidé užívají svých základních práv, včetně ochrany lidské důstojnosti, práva na respektování soukromého a rodinného života nebo na svobodu myšlení, svědomí a vyznání. Je povzbudivé, že se mnozí Židé domnívají, že jejich vláda dělá dost, aby uspokojila potřebu ochrany jejich komunit. Avšak samotná skutečnost, že zvláštní bezpečnostní opatření – například kolem synagog, židovských komunitních center a škol – jsou potřebná více či méně trvale, aby byla zajištěna bezpečnost židovských komunit, poukazuje na přetrvávající a hlubší společenský neklid. Členské státy musí být pevně odhodlány plnit požadavky na ochranu židovských komunit.

„Věřím, že strach z antisemitismu je větší než skutečnost.“ (muž, věk 40–44 let, Spojené království)

„Mám řetízek s Davidovou hvězdou, ale nenesím ho viditelně na veřejnosti, protože se tak snažím vyhnout antisemitským reakcím.“ (žena, věk 16–19 let, Belgie)

Stanovisko FRA č. 2

Členské státy by měly systematicky spolupracovat s židovskými komunitami v oblasti bezpečnosti a ochrany židovských lokalit. Členské státy by měly pokračovat v provádění bezpečnostních opatření a zajistit, aby organizace na ochranu židovských komunit byly řádně financovány. EU a její členské státy by měly pozorně sledovat změny výskytu zločinů z nenávisti a pocitu bezpečí mezi Židy – a to i prostřednictvím průzkumů viktimizace – s cílem posoudit účinnost přijatých bezpečnostních opatření.

Antisemitské obtěžování je tak běžné, že se stává normálním

KLÍČOVÁ ZJIŠTĚNÍ

- V průměru více než třetina všech respondentů (39 %) zažila v pěti letech před průzkumem nějakou formu antisemitského obtěžování. Více než čtvrtina (28 %) se setkala s takovým obtěžováním během 12 měsíců před průzkumem.
- Respondenti průzkumu identifikují antisemitský obsah na internetu jako nejzávažnější formu antisemitismu. Avšak osobně vyjádřené poznámky a urážlivá gesta nebo nevhodné zírání jsou nejčastějšími formami antisemitského obtěžování, které respondenti osobně zažili – například 18 %, respektive 16 % respondentů uvedlo, že čelilo těmto formám obtěžování v posledních 12 měsících před průzkumem.
- Pokud jde o nejzávažnější incident antisemitského obtěžování v posledních pěti letech před průzkumem, při většině těchto incidentů byl použit antisemitský verbální projev. K obtěžování došlo navíc v situacích, kdy bylo možné identifikovat respondenty jako Židy. (V průměru zaznamenali dva ze tří respondentů tyto dva aspekty během příslušných událostí.)
- Když byli respondenti požádáni, aby popsali pachatele nejzávažnějšího incidentu antisemitského obtěžování za posledních pět let před průzkumem – v možném rozsahu a na základě jejich vnímání –, v 31 % případů identifikovali pachatele jako někoho, koho neznají, v 30 % jako někoho s muslimskými extremistickými názory a v 21 % případů jako někoho s levicovými politickými názory.
- Většina respondentů (79 %), kteří zažili antisemitské obtěžování během posledních pěti let před průzkumem, neohlásila nejzávažnější incident policii ani jiné organizaci.
- Téměř polovina (48 %) respondentů, kteří neohlásili nejzávažnější incident policii, uvedla, že by se nic nezměnilo, kdyby tak učinili. Podobný podíl (43 %) respondentů nepovažoval incident za dostatečně závažný.
- V 12 zemích zahrnutých do průzkumu 3 % všech respondentů osobně zažila fyzický útok v posledních pěti letech před průzkumem, protože jsou Židé. V posledních 12 měsících před průzkumem 2 % všech respondentů osobně zažila fyzický útok, protože jsou Židé.
- V 12 zemích zahrnutých do průzkumu 4 % všech respondentů uvedla, že jejich majetek byl úmyslně poškozen vandaly, protože jsou Židé, v posledních pěti letech před průzkumem; a 2 % něco takového zažila v období 12 měsíců před průzkumem.

Zjištění z průzkumu naznačují, že lidé čelí antisemitskému napadání tak často, že některé incidenty, které zažívají, považují za triviální. Ale jakýkoli antisemitský incident je v jádru útokem na důstojnost člověka a nemůže být smeten ze stolu jako pouhá nepříjemnost. Průzkumy z let 2012 a 2018 ukazují, že respondenti ohlásí velmi málo antisemitských incidentů policii nebo jiné instituci. Z porovnání výsledků obou průzkumů vyplývá, že kategorie pachatelů antisemitského obtěžování zůstávají konzistentní, přičemž některé kategorie jednotlivců jsou mezi pachateli trvale zastoupeny.

„Na veřejnosti nikdy nedávám najevo svoje náboženské vyznání, abych se vyhnula diskriminaci. Španělská společnost se příliš neseťkává s různými náboženstvími a nerozumí judaismu a obávám se, že by mě považovala za ‚divnou‘. Dávám přednost integraci do společnosti ve svém každodenním životě.“ (žena, věk 30–34 let, Španělsko)

Z výsledků průzkumu z roku 2018 vyplývá, že přibližně osm z 10 respondentů (79 %), kteří zažili antisemitské obtěžování během posledních pěti let před průzkumem, neohlásilo nejzávažnější incident policii ani jiné organizaci. Mezi hlavní důvody, proč nebyly

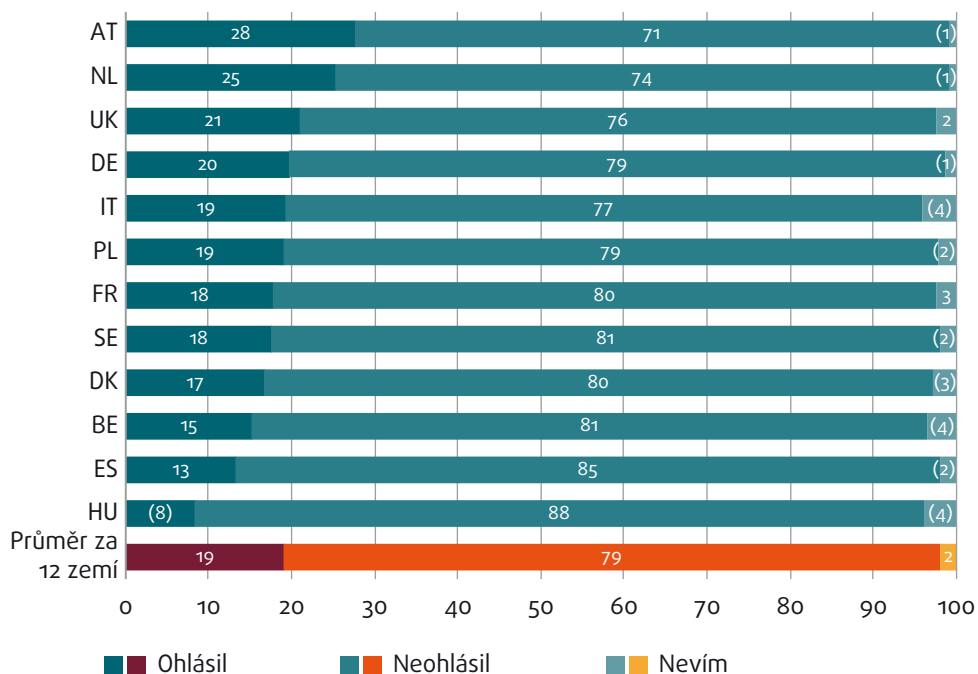
incidenty hlášeny, patří pocit, že by se stejně nic nezměnilo (48 %); že incident nebyl natolik závažný, aby musel být ohlášen (43 %); nebo protože ohlášení by bylo příliš nepohodlné nebo způsobilo příliš velké potíže (22 %).

Pro normalizaci antisemitismu svědčí i široká škála pachatelů, která zahrnuje celé sociální a politické spektrum. Mezi nejčastěji uváděné kategorie pachatelů nejvážnějšího incidentu antisemitského obtěžování podle respondentů patří někdo, koho neznají

(31 %); někdo s extremistickým muslimským názorem (30 %); někdo s levicovým politickým názorem (21 %); kolega z práce nebo školy (16 %); známý nebo přítel (15 %); a někdo s pravicovým politickým názorem (13 %).

„Nikdy nepřiznávám, že jsem Židovka, ze strachu. Jen dva lidé vědí o mém původu. [...] Nemůžu být diskriminována, když nikdo neví, že jsem Židovka. Na přímou otázku o mé národnosti odpovídám lži.“ (žena, věk 50–54 let, Polsko)

Obrázek 3: Nahlášení nejvážnějšího incidentu antisemitského obtěžování v posledních 5 letech, podle členských států EU (%)^{a,b,c,d}

Poznámky: ^a Z respondentů, kteří zažili nějakou formu antisemitského obtěžování v posledních pěti letech (n = 6 486); průměry za 12 zemí jsou váženy.
^b Otázka: C08. Ohlásili jste vy nebo někdo jiný tento incident policii nebo jiné organizaci?
^c Některé úseky netvoří dohromady 100 %; to je způsobeno zaokrouhlováním čísel.
^d Výsledky založené na nízkém počtu odpovědí jsou statisticky méně spolehlivé. Proto jsou výsledky založené na 20 až 49 nevážených zjištěních v celkovém součtu za skupinu nebo založené na buňkách s méně než 20 neváženými odpověďmi uvedeny v závorkách. Výsledky založené na méně než 20 nevážených zjištěních v celkovém součtu za skupinu nejsou zveřejněny.

Zdroj: FRA, 2018

Směrnice o právech obětí stanoví, že s oběťmi je třeba zacházet s respektem a citlivě, bez diskriminace založené na jakémkoli důvodu, včetně náboženského vyznání (9. bod odůvodnění). Podle článku 22 směrnice mají všechny oběti právo na posouzení,

zda jsou nezbytná opatření k jejich ochraně proti další viktimizaci. Toto posouzení musí zohledňovat osobní charakteristiky oběti, včetně jejího náboženského vyznání, je-li to důležité pro posouzení potřeb ochrany oběti. Tato směrnice zejména zdůrazňuje

případy, kdy byl spáchán trestný čin s diskriminačním motivem, který se týká osobních charakteristik oběti, včetně jejího náboženského vyznání. V takových případech mají orgány členských států zvláštní povinnost posoudit rizika další viktimizace motivovaná touto charakteristikou. Rámcové rozhodnutí o rasismu a xenofobii vyžaduje, aby rasistické pohnutky byly považovány za přitěžující okolnost nebo byly soudem zohledněny při určování trestních sankcí pro pachatele (článek 4). Plné provedení práva EU vyžaduje povzbuzení obětí, aby hlásily antisemitské trestné činy policii a také aby zajistily, že policie při ohlašování řádně zaznamená rasistické pohnutky.

Stanovisko FRA č. 3

Členské státy by do vnitrostátních právních předpisů měly plně a správně provést směrnici o právech obětí (2012/29/EU), aby zajistily, že oběti antisemitismu získají podporu, kterou potřebují při ohlášení incidentů příslušným orgánům. Členské státy by do vnitrostátních právních předpisů rovněž měly řádně a správně provést rámcové rozhodnutí o rasismu a xenofobii (2008/913/SVV), aby zajistily, že pachatelům budou důsledně udělovány účinné, přiměřené a odrazující trestní sankce. Systémy trestního soudnictví v členských státech by rovněž měly pravidelně podávat zprávy o sankcích udělených pachatelům a o odůvodněných soudu v příslušných rozsudcích.

Antisemitská diskriminace v klíčových oblastech života zůstává neviditelná

KLÍČOVÁ ZJIŠTĚNÍ

- Celkově 11 % všech respondentů uvedlo, že se cítili diskriminováni jako Židé v posledních 12 měsících před průzkumem v jedné nebo více z pěti oblastí zmíněných v průzkumu – zaměstnání (v práci nebo při hledání práce), vzdělávání, zdraví nebo bydlení.
- Více než tři ze čtyř (77 %) z těch, kteří uvedli, že se cítili diskriminováni během posledních 12 měsíců před průzkumem, protože jsou Židé, nehlásili nejzávažnější incident žádnému orgánu nebo organizaci.
- Většina respondentů (52 %) z těch, kteří se cítili diskriminováni v posledních 12 měsících před průzkumem a kteří nikde neohlásili nejzávažnější incident, tvrdí, že nejsou přesvědčeni, že by ohlášení incidentu zlepšilo jejich situaci. Jedna třetina respondentů, kteří se cítili diskriminováni a kteří neohlásili nejzávažnější incident, uvedla, že ho neohlásili, protože nebyl dostatečně závažný (34 %) nebo protože neměli důkaz (33 %).
- Většina respondentů si je vědoma legislativy, která zakazuje diskriminaci založenou na etnickém původu nebo náboženském vyznání – přibližně 64 % až 87 %, v závislosti na oblasti, uvedlo, že o ní vědí. Respondenti si nejvíce uvědomují antidiskriminační právní předpisy v oblasti zaměstnání a nejméně si uvědomují ochranu související s bydlením.
- Většina respondentů (71 %) uvedla, že znají organizaci v zemi, která poskytuje poradenství nebo podporu lidem, kteří jsou diskriminováni. Respondenti se nejčastěji odvolávali na židovské organizace specializující se na bezpečí židovské komunity anebo antisemitismus a na vnitrostátní orgány pro rovnost či lidská práva.

„Neexistence antisemitských incidentů ve veřejném prostoru je způsobena zejména skutečností, že se spousta Židů rozhodla nenosit jarmulku ani o tomto tématu příliš nemluvit, abychom nebyli diskriminováni. Nejsme diskriminováni, protože se ‚schováваме‘.“ (muž, věk 35–39 let, Španělsko)

Z výsledků průzkumu vyplývá, že se antisemitismus promítá nejen do zločinů z nenávisťi, ale také do nerovného zacházení v klíčových oblastech života. Avšak velmi nízká míra ohlášení antisemitské diskriminace v kombinaci se zdánlivou normalizací incidentů brání tomu, aby skutečný rozsah antisemitské diskriminace upoutal pozornost příslušných

orgánů, orgánů pro rovné zacházení nebo komunitních organizací. Srovnání zjištění z průzkumů z let 2012 a 2018 ukazuje, že úroveň vnímání antisemitské diskriminace v oblasti zaměstnání, vzdělávání, zdraví a bydlení zůstala stejná. Nejsou pozorovány žádné změny, pokud jde o míru ohlášení, která zůstává nízká.

„Antisemitismus, který jsem zažil, je mnohem nepatrnější, než může být popsáno ve formě, jako je tato. Je to například bizarní mlčení poté, co jsem jednou v práci mluvil o tom, že jsem Žid.“ (muž, věk 25–29 let, Švédsko)

Závěry z průzkumu z roku 2018 ukazují, že v 12 měsících, které předcházely průzkumu, se přibližně jeden z 10 (11 %) respondentů cítil diskriminován v zaměstnání, vzdělávání, zdraví nebo bydlení, protože je Žid. Téměř osm z 10 (77 %) z těch, kteří tvrdí, že zažili takovou diskriminaci, neohlásilo nejzávažnější incident žádnému orgánu nebo organizaci. Mezi hlavní důvody pro neohlášení patří pocit, že by se stejně nic nezměnilo (52 %); že incident není natolik závažný (34 %); a že nebyl žádný důkaz diskriminace (33 %). Současně drtivá většina respondentů ví o antidiskriminačních právních předpisech (například 85 % v oblasti zaměstnanosti), stejně jako o organizacích, které mohou poskytnout poradenství nebo podporu v případech diskriminace (71 %), včetně židovských komunitních organizací a vnitrostátních orgánů pro rovnost.

Směrnice o rasové rovnosti (2000/43/ES) zakazuje etnickou diskriminaci v klíčových oblastech života, včetně zaměstnání, vzdělávání, zdraví nebo bydlení. Směrnice o rovnosti v zaměstnání (2000/78/ES) zakazuje diskriminaci v zaměstnání na základě náboženského vyznání nebo přesvědčení. Směrnice vyžadují, aby členské státy zajistily, že jejich ustanovení budou sdělena dotčeným osobám všemi příslušnými prostředky a na celém území každé země. Směrnice předpokládají účinné, přiměřené a odrazující sankce pro pachatele v případech diskriminace.

Stanovisko FRA č. 4

EU a její členské státy by měly zajistit, aby se obětem antisemitské diskriminace dostalo povzbuzení a podpory při ohlašování incidentů příslušným orgánům, orgánům pro rovné zacházení nebo organizacím třetích stran. Toho by bylo možné dosáhnout prostřednictvím financování speciálních osvětových kampaní a informačních kampaní ze strany EU a jejích členských států. Tyto kampaně by mohly být organizovány příslušnými ministerstvy v úzké spolupráci s vnitrostátními orgány zabývajícími se rovností a organizacemi židovských komunit, aby se zajistilo, že jejich sdělení budou lépe zacílena. Takové kampaně by mohly zdůraznit, že antisemitská diskriminace představuje vážné porušení základních a lidských práv a proč stojí za to, aby se snažili o nápravu. Každá taková kampaň by měla také zdůraznit, že pachatelům budou uloženy účinné, přiměřené a odrazující sankce.

PRŮZKUM VE ZKRATCE

Toto shrnutí přináší hlavní zjištění druhého průzkumu FRA toho, jak židovští obyvatelé zažívají a vnímají zločiny z nenávisti, diskriminaci a antisemitismus. Analyzuje data z odpovědí 16 395 respondentů, kteří sami sebe označují za Židy, (starších 16 let) z 12 členských států EU – Belgie (BE), Dánsko (DK), Francie (FR), Itálie (IT), Maďarsko (HU), Německo (DE), Nizozemsko (NL), Polsko (PL), Rakousko (AT), Španělsko (ES), Spojené království (UK) a Švédsko (SE). V těchto členských státech podle odhadů žije více než 96 % židovského obyvatelstva EU.⁵

Jak byl průzkum prováděn?

Průzkum byl proveden on-line během května a června 2018. Vzhledem k neexistenci spolehlivých vzorčkových rámců a na základě zkušeností s průzkumem z roku 2012⁶ se FRA rozhodla využít on-line průzkumu, neboť ten umožňuje respondentům vyplnit dotazník tam a tehdy, kdy je to pro ně nejvhodnější, jejich vlastním tempem a v jejich národních jazycích. Režim on-line průzkumu také umožnil nabídnout respondentům podrobnosti o FRA, o organizacích, které řídí shromažďování údajů, a o způsobu využití shromážděných údajů. Tato metoda měla potenciál umožnit všem zainteresovaným židovským obyvatelům z 12 členských států EU, aby se zúčastnili a podělili se o své zkušenosti. Byla to také metoda, která byla nejsnadněji využitelná pro průzkum respondentů ze všech vybraných členských států za stejných podmínek. Tato metoda neposkytuje náhodný pravděpodobnostní vzorek splňující statistická kritéria reprezentativnosti. Výsledky průzkumu jsou však spolehlivé a robustní a představují nejkomplexnější dostupné údaje o zkušenostech s antisemitismem v EU.

Kdo se zúčastnil průzkumu?

Průzkum byl přístupný pro jednotlivce starší 16 let, kteří se považují za Židy – na základě náboženského vyznání, kultury, výchovy, etnického původu, rodinného původu či jiného důvodu – a kteří v době průzkumu žili v jedné ze zemí zahrnutých do průzkumu. Největší vzorky byly získány ze dvou zemí, ve kterých podle odhadů žije největší židovská populace v EU – z Francie a Spojeného království. Vzorky přes 1 000 respondentů byly získány v Německu, Nizozemsku a Švédsku. Pro zbývajících sedm zemí byla velikost vzorků v rozmezí od 400 do 800 respondentů.

Velikost vzorku v členských státech zařazených do průzkumu

Stát	N
Belgie	785
Dánsko	592
Francie	3 869
Itálie	682
Maďarsko	590
Německo	1 233
Nizozemsko	1 202
Polsko	422
Rakousko	526
Španělsko	570
Spojené království	4 731
Švédsko	1 193

⁵ DellaPergola, S. (2016), *World Jewish Population, 2016*, Berman Jewish DataBank.

⁶ FRA (2013), *Discrimination and hate crime against Jews in EU Member States: experiences and perceptions of antisemitism*, Lucemburk, Úřad pro publikace.

Co průzkum zjišťoval?

Průzkum se dotazoval respondentů na jejich názory na trendy v antisemitismu, na antisemitismus jako problém v každodenním životě, na to, zda mají osobní zkušenost s antisemitskými incidenty nebo byli jejich svědky, a na obavy, že by se mohli stát obětí antisemitského útoku. Průzkum také poskytuje údaje o tom, do jaké míry respondenti považují antisemitské činy proti židovské komunitě – například vandalismus na židovských místech nebo antisemitské zprávy ve vysílacích médiích nebo na internetu – za problém v těchto zemích.

Průzkum shromáždil údaje o dopadech antisemitismu na každodenní chování respondentů a jejich pocit bezpečí a o všech činnostech, které podnikají kvůli obavám o bezpečnost. Po otázkách týkajících se osobních zkušeností s konkrétními formami obtěžování nebo fyzického násilí následovaly otázky týkající se podrobností o těchto incidentech, včetně jejich četnosti, počtu a charakteristik pachatelů a ohlášení incidentu jakékoli organizaci nebo instituci. Průzkum shromáždil údaje o osobních zkušenostech z pocitu diskriminace z různých důvodů a v různých oblastech každodenního života – například v práci, ve škole nebo při využívání konkrétních služeb. Průzkum navázal na zkušenosti respondentů s diskriminací a položil otázky týkající se ohlášení incidentů a důvodů, proč nebyly ohlášeny. Průzkum také prozkoumal úroveň povědomí, pokud jde o antidiskriminační právní předpisy, organizace na podporu obětí a znalost právních předpisů týkajících se trivializace nebo popírání holocaustu.

Prezentace výsledků průzkumu

Když jsou výsledky průzkumu prezentovány za 12 členských států EU, je průměr za všechny státy upraven o váhu, která zohledňuje rozdíly ve velikosti židovské populace v různých zemích. Výpočty vycházejí ze středu jádra a rozšířených odhadů počtu židovského obyvatelstva ve vybraných zemích (odhady viz DellaPergola, S., *World Jewish Population*, Berman Jewish DataBank, 2016). Tato metoda byla použita proto, aby bylo dosaženo proporcionální úpravy získaných vzorků takovým způsobem, že zůstanou zachovány správné poměry mezi příspěvky jednotlivých států ke zjištěním na úrovni EU.

Tato zpráva shrnuje hlavní zjištění druhého průzkumu FRA o zkušenostech Židů se zločiny z nenávisťi, s diskriminací a antisemitismem v Evropské unii – největšího průzkumu zaměřeného na židovské obyvatele, který kdy byl proveden na celém světě. Průzkum zahrnoval 12 členských států EU a v nich téměř 16 500 osob, které samy sebe identifikují jako Židy. Navazuje na první průzkum agentury, který byl proveden v sedmi zemích v roce 2012.

Jeho výsledky nutí k zamyšlení. Zdůrazňují, že antisemitismus je v EU všudypřítomný – a v mnoha ohledech se stává znepokojivě „normálním“. Důležité informace zde poskytnuté mohou podpořit tvůrce politik v celé EU, aby zintenzivnili své úsilí o zajištění bezpečnosti a důstojnosti všech židovských obyvatel žijících v EU.

Další informace

Úplná zpráva FRA ke zjištěním průzkumu – *Experiences and perceptions of antisemitism – Second survey on discrimination and hate crime against Jews in the EU*, viz:

<https://fra.europa.eu/en/publication/2018/2nd-survey-discrimination-hate-crime-against-jews>

Informace o tom, jak FRA shromažďuje údaje o antisemitských incidentech a zločinech z nenávisťi:

- FRA (2018), *Antisemitism - Overview of data available in the European Union 2007–2017*, Lucemburk, Úřad pro publikace.
- FRA (2018), „Racism, xenophobia and related intolerances“, kapitola 4 v dokumentu: *Fundamental Rights Report 2018*, Lucemburk, Úřad pro publikace.
- FRA (2013), *Discrimination and hate crime against Jews in EU Member States: experiences and perceptions of antisemitism*, první průzkum, Lucemburk, Úřad pro publikace.

Informace o práci FRA v oblasti vzdělávání na téma holocaustu a lidských práv naleznete zde:

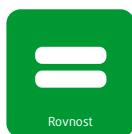
<http://fra.europa.eu/en/project/2006/holocaust-and-human-rights-education>

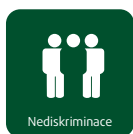
Trestné činy z nenávisťi

Nenávisťivé projevy

Rovnost

Nediskriminace

Úřad pro publikace
Evropské unie

FRA – AGENTURA EVROPSKÉ UNIE PRO ZÁKLADNÍ PRÁVA

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Vídeň – Rakousko
Tel. +43 158030-0 – Fax +43 158030-699
fra.europa.eu
[facebook.com/fundamentalrights](https://www.facebook.com/fundamentalrights)
[linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency](https://www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency)
twitter.com/EURightsAgency

© Agentura Evropské unie pro základní práva, 2019

Fotografie (zleva doprava/počínaje horní řadou): © Stock.adobe.com_Rafael Ben-Ari; Stock.adobe.com_brat82; Stock.adobe.com_dubova; Shutterstock.com_129757388; Stock.adobe.com_Odelia Cohen; Stock.adobe.com_REDPIXEL; Stock.adobe.com_Menschen; Stock.adobe.com_Sergey Nivens; Stock.adobe.com_superelaks.

Print ISBN 978-92-9474-636-8 doi:10.2811/35439
PDF ISBN 978-92-9474-632-0 doi:10.2811/65541